

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

D R A U G A S

Saturday supplement

1993 m. gruodžio mėn. 4 d. / December 4, 1993

Nr. 234(42)

KERTINĖ PARAŠTĖ

VIII MOKSLO IR KŪRYBOS
SIMPOZIUMAS
1993.XI.24-28 d.d. Lemont, Illinois

Likimo įkaltai

Ką tik pražūė aštuntasis mokslo ir kūrybos simpoziumas. Tai buvo dideli atlaidai. Į Lemont'ą suskrido visame pasaulyje pasklidusi lietuvija. Tai biologui stebėjimui galėjo priminti taip neseniai Lemont'o ažuolų šakose susibūriavusius varnėnus, kurie savo tarpe čiauskėjo, tarėsi kaip skristi toliau nuo artėjančios žiemos. Taip ir Lemont'e Pasaulio lietuvių centro koridoriuose keturias dienas būriavosi ir čiauskėjo „Lemont'e ir už jo ribų gyvenantys lietuviai“ (JAV Lietuvių Bendruomenės krašto valdybos pirmininko Vytauto Maciūno gražūs išsireiškimas uždaramajame simpoziumo posėdyje). Skrendančių paukščių įvaizdis tikrai tinka šiam suvažiavimui, nes simpoziumą sekusi savaitę net tris kartus teko važiuoti į O'Hare aerodromą išleisti skrendančius svečius. Ir čia vėlyvą antradienio popietę, kad ir lenkiško lėktuvo belaukiami, būriavomės apie Vytautą Landsbergį ir, kaip tie varnėnai, šnekuciuavomės.

Gal pati pagrindinė viso Mokslo ir kūrybos simpoziumo nauda ir buvo jo duota proga pasikalbėti. Ir tai ne vien paskaitose, pranešimuose, svarstybose, bet taip pat prie pietų stalo, koridoriuje, automobiliuose ir simpoziumo renginių važinėjant. Žvelgiant į tas keturias dienas, galime matyti, kad tai buvo šventas laikas. Ir tai ne vien dėl to, kad sekmadienį stovėjome petys į petį Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijos koplyčioje ir klausėmės mišių metu lietuvių evangelikų liuteronų vyskupo Hanso Dumpio jautraus pamokslą apie Viešpaties atėjimą. Ir vyskupo Pauliaus Baltakio įžanginiame žodyje pajutome, kad šiuo metu mūsų vienybė yra didesnė, negu ją rastume, skaitydami bažnyčių tvarkos taisykles, kurios dar vis trukdo krikščionims kartu švęsti Jėzaus kančią ir prisikėlimą. O tačiau gal geriau, kaip taikliai pažymėjo Aldona Zailskaitė, kad justume vienybę ir bodėtumėmės jai kelia stojančiomis taisyklėmis, negu dirbtinai deklaruotume vienybę jos dar neįsąsądami.

Lietuvių vienybė ir vienišimas ateities darbams buvo nuolat išskylančios motyvai viso suvažiavimo diskusijose. Daug mūsų privačių pokalbių sukosi apie mūsų išgyvenimus ir giminės istoriją. Ir tikrai pajunti, kad Vincas Kudirka buvo teisingas — praeitis yra mums didelis stiprybės šaltinis. Štai jau nuo Aldonos Žemaitės nuostabaus reportažo apie Gedimino bokštą pirmąkart po dešimtmečius besitęsios tamsios nakties pakeliamą trispalvę, žinojome, kad Katedros aikštėje bokšto vėliavą sveikino senos, kandžių suėstos, bet žmonių rūpestingai išsaugotos, trispalvės. Bet tik šio simpoziumo metu sužinojome, kad buvo

žmonių, kurie tremiami į Sibira pasiėmė trispalvę. Ir ne tik pasiėmė, bet kančias iškentė su savimi iš Sibiro grįždami parsivežė. Ir tos vėliavos irgi buvo Katedros aikštėje. Gali tai išgirdę suprasti, kad žmonių su tokia istorija neįmanoma vergais paversti.

Kaip daug dabartis ir praeitis susišaukia. Štai Vytautas Landsbergis vienoje savo kalboje (o ju, dėkui Dievui, buvo kelios, ir mes lietuvių landsbergininkai tikrai iki valios galėjome jo pasiklausyti ir pasikalbėti, nes šios viešnagės metu jis nebuvo atitvertas nuo liaudies policininkais ir sargybinių paminėjo, kad naujieji ūkininkai tiesiog savo pirštais tiek dirba, tinkamų irankių neturėdami, o neretas gyvena, palapinę ar žeminę pasistatęs. O pasirodo, kad ir čia istorija atsikartoja, ką liudija svečio Lietuvos mokslininko Broniaus Grigelionio pasakojimas apie jo paties prosenelį. Praėjusį šimtmetį po baudžiavos panaikinimo daug buvusių baudžiaininkų nebuvo linkę mesti ir šokių tokių ūkininkavimą: jie buvo pripratę prie baudžiaininko gyvenimo, kuris suteikė ir šokių tokių saugumą, panašiai kaip ir dabartiniams kolūkiečiams. Tačiau jo prosenelis gavo gabalą geros žemės, išsikasė žeminę ir pradėjo ūkininkauti. Greitai pamatė, kad vienam labai sunku, tai apsiavė geriausiom, išieginėm naginėm ir išėjo pasipiršti. Labai greitai prasigveno ir buvo stiprus ūkininkas, kuris ne tik savo vaikus leido į mokslus, bet taip pat rėmė ir kitus, kurie mokslan veržėsi.

Nėra kalbos, kad Lietuva rūpestių turi, tačiau bebėdovdami neturėtume pamiršti, kad

(Nukelta į 4 psl.)

Aštuntojo mokslo ir kūrybos simpoziumo metu Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois, Vytautas Landsbergis susitinka su „Americans for Lithuanian Freedom“ grupe. Nuotraukoje matyti dalis grupės narių su svečiu: dr. Vytautas

Įspūdžiai iš VIII Mokslo ir kūrybos simpoziumo

RAMUNĖ KUBILIŪTĖ

Sunku tikėti, kad VIII Mokslo ir kūrybos simpoziumas jau praityje. Liko tik įspūdžiai, užmegzti ryšiai, sukaupotos žinios. Gal Lituanistikos institutas ar kita institucija surinks paskaitų tekstus ar santraukas į leidinį.

Mokslo ir kūrybos simpoziumas vyko Čikagoje ir Lemont'e šių metų lapkričio 24-28 dienomis. Pats simpoziumas ir meno parodos — Pasaulio lietuvių centre, Lemont'e, kiti renginiai Čikagos Jaunimo centre, Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje ir kitur. Nebuvo įmanoma vienam žmogui visur dalyvauti. Juk buvo konkuruojančių sesijų. Negalima susidaryti pilno vaizdo, peržiūrėti simpoziumo programos leidinį, nes programa keitėsi — buvo pakeitimų paskutinę minutę. Pasikalbėjus su rengėjais, dar nebuvo galima sužinoti konkrečiau dalyvių ir klausytojų skaičiaus. Kalbant su organizacinio komiteto pirmininku Albinu Karnium, simpoziumui įpusėjus, duota suprasti, kad suplaukė nemažai mokslininkų — maždaug 65 iš Lietuvos, 80 iš visur kitur (daugiausia iš JAV ir Kanados). Girdėta, kad Soros fondacijos pagalba net 50 mokslininkų iš Lietuvos gavo finansinės paramos apsimokėti keliones į šią konferenciją.

Su kuo galima būtų palyginti simpoziumą? O jį juk būtų jau septyni. Mūsų lietuviškųjų mokslinių simpoziumų negalima lyginti su profesiniais suvažiavimais, kuriuose mes dalyvaujame. Tokie yra panašūs išimties mokslininkų, tos pačios mokslo šakos asmenų susibūrimai. Mokslo ir kūrybos simpoziumą gal galima labiau palyginti su Baltistikos konferencijom, kurias ruošia Association for the Advancement of Baltic Studies. Tik ir vėl tas palyginimas ne visai tikslus. AABS sesijos vyksta anglų kalba, jose dalyvauja lietuviai, latviai, estai ir kitataučiai. AABS vyrauja humanitarinių ir socialinių mokslų sesijos. Mokslo ir kūrybos simpoziumas yra įdomus reiškinys lietuvių pasaulyje — pranešimai vyksta lietuvių kalba (tik su keliomis išimtimis); pranešimai pateikiami iš socialinių, humanitarinių, politinių, griežtųjų, medicinos, technologijos ir kitų mokslų šakų. Vienas toks simpoziumas jau įvyko Lietuvoje prieš

dvejus metus. Bus įdomu pamatyti, kur vyks tolimesni simpoziumai, kiek ilgai gyvuos jų tradicija ir kokios apimtys jie bus.

Šiometinis simpoziumas pritraukė mokslininkų, pasiekusių svarbių postų savo darbovietėse. Simpoziume dalyvavo Lietuvos ambasadorius Stasys Lozoraitis, kuris buvo simpoziumo Garbės komiteto pirmininkas, JAV Lietuvių Bendruomenės pirmininkas Vytautas Maciūnas, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininkas Bronius Nainys, ALT pirmininkas Grožvydas Lazauskas bei kiti Garbės komiteto nariai. Simpoziumo bendra tema — „Išsivijimas Lietuvoje“. Simpoziumo leidinio įvadiniam žodyje dr. Kęstutis Keblys, simpoziumo mokslinės programos komiteto pirmininkas, rašo, „patsai rūpestis Lietuvos reikalais, trispalviu siūlu vingiuojantis per visą simpoziumo programą, yra ne kas kita, kaip apraška išsivijimo Lietuvoje“.

Sesijos

Simpoziumo sesijų programa buvo padalinta į dvyynias mokslų šakas. Sesijos sutraukė specialistus, pensininkus ir besidomintus. Kai kurių profesijų asmenims užteko sesijų jų srityse, kiti turėjo ieškoti kitose srityse. Griežtųjų mokslų sesijas turbūt lankė labiau tų sričių specialistai. Socialinių mokslų, literatūros sesijos ir iš dalies kai kurios kitos pritraukė „mėgėjų“. Reikėjo greit susiorientuoti. Kažkur kažkaip buvo praleista teisės sesija — ją pridėjus, reikėjo parašyti pranešimą ant lentelės prieangyje (viena sesijos vadovė užsiminė „mūza“, kurios dėka kai kas lyg ir dingio iš simpoziumo leidinio). Kai kurie asmenys pasigedo istorijos sesijos ar bibliotekininkystės, ar archyvo, bet buvo galima rasti tokių temų gvildenimą kitose srityse. Etikos diskusijos vyko teologijos ir filosofijos rėmuose. Gamtos mokslai apėmė ekologiją, ir šiame simpoziume padaugėjo sesijų, surištų su žemės ūkiu temomis.

Sesijose turėjome progos pastebėti tiek kooperavimo tarp kolegų abipus Atlanto. Kitose reikėjo išsiaiškinti, ar Lietuvoje medicinos, technologijos ir kitų mokslų šakų. Vienas toks simpoziumas jau įvyko Lietuvoje prieš

Aštuntojo mokslo ir kūrybos simpoziumo, vykusio šių metų lapkričio 24-28 dienomis Čikagoje ir Lemont, Illinois, programos komiteto pirmininkas dr. Kęstutis Keblys ir organizacinio komiteto pirmininkas Albinas Karnius, pasi-

ruošę atidaryti simpoziumą ketvirtadienio, lapkričio 25 dienos rytą, Pasaulio lietuvių centre, Lemont'e. Jono Kuprio nuotrauka

tančias duomenis iš studijų, kurias jos veda šiuo metu kartu su savo kolegomis Lietuvoje. Dr. Dalia Katilūtė-Boydston pristatė duomenų iš apklausinėjimo, atlikto JAV ir Lietuvoje („Keli asmenybės ir tarpasmeninių sąvokų skirtumai tarp JAV ir Lietuvos“). Dr. Ina Užgiriene išvyskusi dirbti Lietuvoje („Jaunuolių pasirinkimas dirbti Lietuvoje“). Ne visiems teko būti odontologijos sesijoje, kur dr. Nijolė Remeikienė ir kiti pristatė projektą, kaip bus stengiamasi padėti Lietuvai su vaikų dantų priežiūra/higiena, tad teko girdėti klausimų ta tema kitoje medicinos sesijoje.

Įvadiniam leidinio žodyje dr. Kęstutis Keblys paminė, kad nemažas pulkas išsivijimo mokslo žmonių atsineš savo profesinę patirtį į lietuvišką bendruomenę. Taip ir buvo. Vienoje sesijoje buvo galima išgirsti vėliausių žinių ir prognozavimo apie JAV numatomą sveikatos reformą. Kitoje buvo galima išgirsti, kaip lietuvių įsteigta A.P.P.L.E. grupė mato iš Lietuvos ir JAV perspektyvos. Sociologijos sesijoje/moterų studijų sesijoje buvo pranešimų apie moterų būklę Lietuvoje. Teisės sesijoje buvo kalbama apie sunkumus Lietuvoje įvesti teisės etikos principus, realius prekybos įstatymus.

Kai kurios pasitaikiusios kliūtys

Sudarant programą, mokslinės Programos komiteto pirmininkui dr. Kęstutiui Kebliui ir įvairių sekcijų pirmininkams bei vedėjams nebuvo lengva. Kai kuriais atvejais, atrodytų, kad ne visi simpoziumo dalyviai elgėsi visai profesionaliai, kaip būtų tikimasi to asmens profesiniame suvažiavime. Ne vienoje sesijoje numatytas vienas ar kitas paskaitininkas nepranešė, kad neatvyks. Daug kur nesikaityta su laiku arba nebuvo pasiruošta. Taip buvo daroma ne vien kai kurių dalyvių iš Lietuvos. Kartais, matyt, įvyko kokie nors nesusipratimai. Teko girdėti, kad vienas asmuo nebuvo patvirtinęs, jog jis tikrai pateiks pranešimą, tačiau jis matė savo pavardę ir temą idėta leidinyje. Teko girdėti tokį atvejį, kad vieno Lietuvos mokslininko temą priėmus, bet susidarius kliūčių jam atvykti, kitas asmuo turėjo perskaityti jo pranešimą, o atsitiko taip, kad vietoj to du į programą net neįrašyti mokslininkai nusprendė pristatyti savo pačių žinias.

Sesijos buvo išsisklaidžiusios po visą Pasaulio lietuvių centrą. Buvo skaidrių, muzikos. Kai kur neužteko vietos, kai kur sesijoje numatyta per daug pranešimų, o kai kurios užsibaigė labai anksti. Buvo beveik žaidimas susilaikyti kur eiti, kiek išsėdėti.

Teko kalbėti su kai kuriais čikagiečiais, kuriems susidarė kliūčių iš viso nuvykti į simpoziumą. Pasirodo, kad niekas neapsiėmė suorganizuoti autobusų į Pasaulio lietuvių centrą, kad vyresni ar nevairuojantys asmenys iš Čikagos Marquette Park ar Brighton Park apylinkių galėtų simpoziume dalyvauti.

Plenarinės sesijos

Jei kas nors būtų norėjęs kitaip išreikšti Aštuntojo mokslo ir kūrybos simpoziumo bendrą temą („Išsivijimas Lietuvoje“), būtų galima manyti, kad jos variacija būtų buvusi: „Kas mes esame, kur buvome ir kur mes einame“.

Simpoziume buvo nemažai plenarinių sesijų. Kai kuriose kalbėjo vienas asmuo, kai kuriose kalbėjo daugiau. Kai kurios labiau sudomino publiką negu kitos, kažkaip jose buvo gauta šiek tiek naujų žinių ar buvo

galima pasisemti tam tikro įkvėpimo. Deja, susidaro vaizdas, kad ne visos atliko savo paskirtį. Kai kada kalbėtojai kalbėjo per ilgai ar išvargusi publika nutrupėjo į atskiras sesijas ar pasuko į namus.

Plenarines sesijas buvo stengtas įtraukti įvairias disciplinas ir temas. Visiems susijęs, buvo progos išgirsti kalbėtojų, kalbančių apie Lietuvos konstituciją liečiančių klausimus, apie Lietuvos mokslą ir mokslininkus, apie literatūrą, ekonomiką ir architektūrą.

Teko girdėti minčių apie Lietuvos uždarmo kompleksą, tarybines palūkanas, apie Lietuvos spaudą kaip ketvirtąją valdžią (sesijoje, kurioje kalbėjo Leonas Sabaliūnas, Julius Šmulskštys ir Aleksandras Štomas). Teko girdėti minčių apie oficialų ir realų nedarbą Lietuvoje, apie dugno „klampus“ ir spirales sukimą (J. Šarkus). Teko girdėti apie lūžius ir žmogaus, ligonio ir jo šeimos poreikių supratimą socialinių darbuotojų išsimokslinime Lietuvoje (Irena Lukoševičienė). Teko girdėti apie grėsmes Lietuvos pažangai — iš rusų karinės doktrinos, iš pilietybės klausimo keblumų ir panašiai (Vytautas Landsbergis).

Kiekviena specialybė gali matyti savo profesijos rolę visuomenės ar pasaulio visumoje. Kauno architektas Vilius Pailpalas minėjo Kauno miestą kitą plotmę, Europos kontekste (jei Via Baltica nuo Helsinkio ligi Varšuvos bus tiesiama per Kauną) ir apie architektūros indėlį į kultūrą. Vilniaus miesto planuotojas Augis Gučas kalbėjo apie miesto ir jo gamtos darną bei simbiozę. Architektas Algimantas Bublys kalbėjo, kad Lietuvos kūrybinei dvasiai reikia prasimušti, kad savita kūryba turės remtis kultūra, o Donatas Empakeris kalbėjo apie lietuvišką architektūrą kaip pasaulinės architektūros dalį.

Literatūros kritikas Albertas Zalatorius minėjo literatūros svarbos silpnėjimą Lietuvoje. Lietuvių literatūrai palyginti sunku išėiti į pasaulį, nes trukdo kalbos barjerai. Išsilankymo jausmai paveikia ir užjūrio lietuvių. Irena Gražytė-Maziliauskienė minėjo, kad tikra dovana — tai pažinti naują formą. Galėjom su

(Nukelta į 4 psl.)

Narutis, dr. Jolita Kisieliūtė-Narutienė, profesorius Vytautas Landsbergis, Jurgis Augius.

Vidos Kuprytės nuotrauka

Mokslo ir kūrybos šventė

BRONIUS JUODELIS

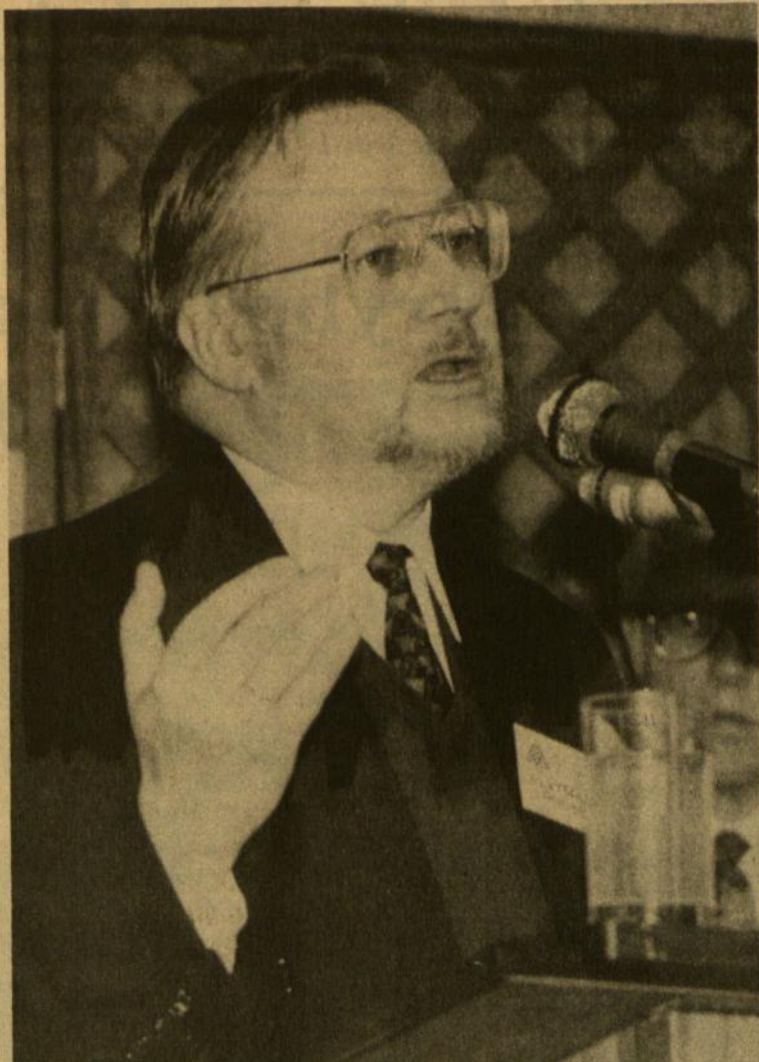
Keturias dienas trukęs Aštuntasis mokslo ir kūrybos simpoziumas Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois, ir Čikagoje su septyniomis plenarinėmis sesijomis ir 26 mokslinių pranešimų sesijomis, su susipažinimo vakaru Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, su literatūros ir muzikos vakaru Jaunimo centre, su baigiamuoju pokyliu Lexington House salėje, su ekumeninėmis pamaldomis Palaimintojo Jurgio Matulaičio koplyčioje Lemont'e ir užbaigiamuoju posėdžiu — jau praėityje.

Impozantiškas prelegentų skaičius (programoje išvardinta 110) ir labai gausūs simpoziumo lankytojai iš arti ir toli pagarbiai įvertino simpoziumo rengimo komiteto pastangas, labai daug sumanumo ir ištvermės pareikalavusį organizacinio komiteto darbą ir garbės komiteto moralinę paramą. Visų simpoziumo dalyvių padėka priklauso ir simpoziumo tarybai, kuri suko šios mokslinės šventės ratą. Ypatinga padėka priklauso didelį darbą atlikusiam simpoziumo programos leidinio redaktoriui Ramojui Vaičiui. Leidinys padėjo susipažinti su prelegentais. Jų pusę (leidinyje išvardinta 53) buvo atvykę iš Lietuvos.

Simpoziume skaitytos paskaitos ir pranešimai galbūt bus paskelbti spaudoje arba surinkti ir išspausdinti atskiru leidiniu. Čia bus apibūdinamos tik stambesnės simpoziumo dalys, sutrauktos gausios auditorijos. Greta simpoziumo vyko ir dailės parodos Lietuvių dailės muziejuje, Pasaulio lietuvių centre, Lemont'e.

Simpoziumo atidarymas

Padėkos šventės rytą simpoziumą pradėjo organizacinio komiteto pirmininkas Albinas Karnius, sveikindamas visus dalyvius ir svečius Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois, didžiojoje salėje, į garbės vietas pakviesdamas simpoziumo garbės prezidentą. Jį sudarė vyskupas Paulius Baltakis, vyskupas Hansas Dumps, Lietuvos konsulas Čikagoje Vaclovas Kleiza, profesorius Vytautas Landsbergis, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininkas Bronius Nainys, Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas Grožvydas Lazauskas, Kauno miesto tarybos pirmininkas Vytautas Grinis, Lietuvių Fondo tarybos pirmininkas Povilas Kilius, Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos pirmininkas Albertas Kerelis, Pasaulio lietuvių gydytojų sąjungos pirmininkas dr. Arvydas Vanagūnas, Lituanistikos instituto pirmininkė dr. Violeta Kelertienė, Septintojo mokslo ir

Vytautas Landsbergis kalba Aštuntajame mokslo ir kūrybos simpoziume penktadienį, lapkričio 26 dieną, Pasaulio lietuvių centre, Lemont'e.

Vidos Kuprūtės nuotrauka

kūrybos simpoziumo, įvykusio Lietuvoje, pirmininkas Juozas Šarkus, Aštuntojo, dabartinio, simpoziumo programos komiteto pirmininkas dr. Kęstutis Keblys ir jo organizacinio komiteto pirmininkas Albinas Karnius.

Sveikinimo žodį tarė VIII MKS tarybos pirmininkas Albertas Kerelis. Simpoziumai yra žinių pasikeitimui tarp lietuvių mokslininkų ir pabendravimui. Kartu jie yra ir išeivijos įnašas į Lietuvos mokslą ir kultūrą, pradėtas prieš 28 metus. Savo invokacija simpoziumą palaimino vyskupas Paulius Baltakis. Solistui Algirdui Brazui vedant, buvo sugiedoti JAV ir Lietuvos himnai. Sveikino garbės prezidentą, išskeldami simpoziumo reikšmę lietuvių moksliniame ir kultūriniame darbe. Profesorius Vytautas Landsbergis prisiminė prieš ketverius metus šioje salėje, o po to ir tėvynėje simpoziumų metu malonius išgyvenimus, linkėdamas, kad per ateinantį simpoziumą už ketverių metų Lietuvos demokratijos ir atsistatymo reikalai būtų geresni per visų mūsų solidarumą. Raštu sveikino Lietuvos Vyčių organizacijos pirmininkė Francis A. Petkus.

Plenarinės sesijos

Tuo po atidarymo prasidėjo pirmoji plenarinė sesija „Lietuvos konstitucijos įtaka krašto politiniam ir visuomeniniam

Antroji plenarinė sesija nagrinėjo „Išeivijos įnašą Lietuvai“. Jai vadovavo dr. Aldona Gaškienė, dalyvaujant dr. Juozui Šarkui iš Lietuvos ir Irenai Lukoševičienei iš Kanados. Juozas Šarkus iškėlė Lietuvos ekonomines negalias, privatizacijos, ekologijos, žemės ūkio problemas, labai aukštus bankų procentus, įmonių bankrutavimą, nedarbą, kas veda į socialinį sprogimą. Išeivija labai daug padėjo ir padeda giminėms, o tuo pačiu ir visai Lietuvai. Labai reikalingas yra išeivijos dalyvavimas Lietuvos įmonėse su žiniomis ir su kapitalu, išeivijos organizacijų pagalba Lietuvai, išeivių įtaigavimas Vakarų valstybių vadų dėl paramos Lietuvai. Lietuvos valstybės išdas nepajėgus šelpti 60% Lietuvos gyventojų. Importas viršija eksportą apie 60 milijonus litų 1993 metais iki dabar. Lietuvai reikalinga plati išeivijos parama.

Antroji sesijos prelegentė kalbėjo, taip pat ir vaizduojant rodymą, apie Lietuvoje praleistus metus, Kauno medicinos akademijoje ruošiant socialinės rūpybos darbuotojas — medicinos seseris. Socialinė rūpyba (social work) Lietuvoje yra naujas dalykas. Skurdas, alkoholizmas, moralinis nuosmūkis labai slegia nemažai Lietuvos gyventojų. Jiems reikalinga socialinė konsultacija ir globa. Socialinių darbuotojų paruošimą tęs Vytauto Didžiojo universitetas Kaune su išeivijos pagalba. Tačiau praktiškai šio darbo vykdymui trukdo lėšų stoka.

Grėsmės nepriklausomybei

Šia labai svarbia tema, kuri yra aktuali šiuo metu ne tik Lietuvos žmonėms, bet drauge ir išeivijai, kalbėjo svečiai iš Lietuvos seimo, buvęs pirmasis Nepriklausomos Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas, dabartinis opozicijos vadas profesorius Vytautas Landsbergis trečiojo plenarinėje simpoziumo sesijoje. Į ją susirinko rekordinis klausytojų skaičius, užpildęs visas didžiosios salės kėdes ir stovimas vietas, prelegentą sutinkant su didelėmis ovacijomis.

Profesorius Vytauto Landsbergio pranešimas buvo platus. Per sesijai skirtą valandą tik trečdalis jo tegalėjo perduoti, kalbėdamas kondensuotai, konkrečiai ir diplomatiškai. Likusią pranešimo dalį jis pateikė sekmadienį, lapkričio 28 dieną, po simpoziumo oficialaus uždymo, pasilikus labai gausiai auditorijai. Jo pranešimą tenka laikyti viso simpoziumo pažiba ir reikalinga jį išsiai paskelbti mūsų spaudoje. Tikėjimės, kad simpoziumo rengėjai tai atliks. (Draugo kultūrinio priedo redakcija yra susitarusi su profesorium Landsbergiu, kad tai bus padaryta, jei tik pavyks įveikti to darbo techniškus aspektus. — Red.)

Vytautas Landsbergis pradėjo paminėti, kad dabar grėsmės Lietuvos nepriklausomybei yra ir išorinės, ir vidinės. Sąjūdis atgavo Lietuvai nepriklausomybę taikiai, su mažu kraujo praliejimu. Ją tokiu pat būdu Lietuva gali prarasti, kaip ir 1940 metais. Išorinė grėsmė Lietuvos nepriklausomybei sudaro Rusija, jos imperialistinė politika, šimtmečiais naudota. Grėsmę sudaro ir Gudija, skelbianti, kad jos istorinė sostinė yra Vilnius, ir Lenkija, kuri neatsisako nuo Želigovskio okupacinio žygio šimtmečio pradžioje. Grėsmę sudaro ir stambus Rusijos kariuomenės bastionas Karaliaučiaus srityje su kariniu tranzitu per Lietuvos žemę. Ten Rusijos karių pajėgų įsitvirtinimas — ne gynybai, bet puolimui — reiškia ekspansiją į vakarus, į Baltijos jūros pakrantes su rusiška kolonizacija. Tariamose gerovės ir buitiniame gyvenime reikalingų žaliavų tiekimu arba to tiekimo suvaržymu Rusija de-

(Nukelta į 3 psl.)

Pirmoji plenarinė sesija, simpoziumo sesijoje „Lietuvos konstitucijos įtaka krašto politiniam ir visuomeniniam gyvenimui“ kalba dr. Aleksandras Štomas, greta jo — sesijos vadovas dr. Leonas Sabaliūnas, dešinėje (sėdi) — sesijos prelegentas dr. Julius Šmulskys.

Jono Kuprio nuotrauka

Aštuntojo mokslo ir kūrybos simpoziumo uždarymas sekmadienį, lapkričio 28 dieną, Pasaulio lietuvių centre, Lemont'e. Kairėje sėdi Lietuvos konsulas Čikagoje Vaclovas Kleiza, Nijolė Dedienė. Pirmoje eilėje matyti dalis VIII MKS garbės prezidento narių: Grožvydas Lazauskas, Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas.

Jono Kuprio nuotrauka

Sėkmadienį, lapkričio 28 dieną, Pasaulio lietuvių centre, Lemont'e, klausomasi Vytauto Landsbergio paskaitos.

Jono Kuprio nuotrauka

Aštuntojo mokslo ir kūrybos simpoziumo metu kalba Lietuvos ambasadorius Italijai, buvęs Lietuvos ambasadorius Jungtinėms Amerikos Valstybėms, Stasys Lozoraitis. Kairėje (sėdi) — Kęstutis Keblys ir Albinas Karnius.

Jono Kuprio nuotrauka

Per ekumenines pamaldas sekmadienį, lapkričio 28 dieną, Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijos koplyčioje, Lemont, Illinois, gieda „Dainavos“ ansamblio choras. Kairėje — dirigentas Darius Polikaitis.

Jono Kuprio nuotrauka

Mokslo ir kūrybos
šventė

(Atkelta iš 2 psl.)

da pastangas atkurti turėtų Sovietų Sąjunga, švelniau pavadinant ją Nepriklausomų valstybių sąjunga. Kartu kaltinama Lietuva, kad joje palaikoma inerofo-bija. Naujai paskelbta Rusijos ka-rinio štabo doktrina atvirai gra-sina karine intervencija Baltijos šalyse, saugant savo piliečių teises. Jiems labai naudinga ir svarbi dviguba Rusijos ir Lie-tuvos pilietybė. Rygoje be Rusijos kariuomenės yra 200,000 rusų civilių, armijos atsargos kari-ninkų su šeimomis. Skelbta Mi-chailo Gorbačiovo doktrina dar nėra mirusi, sovietinė žvaigždė su kūju ir pjautuvu pakeitus į tarp dviejų erelių jojantį šv. Jurgį.

Prelegentas priminė ir išeivijos lietuvių tam tikrą sutrikimą, jų susiskaldymui iš Lietuvos siunčia-mą dezinformaciją, norint sustab-dyti išeivijos akciją nepriklauso-mybei grėsmių pašalinimui. So-vietinė mafija iš Maskvos, isi-tvirtinusi Skandinavijos valsty-bėse, paraližuoja ir Lietuvą. Prieš mafiją vesta SKAT'o kova varžo-ma praktiškai ir biudžetiniu po-žiūriu, nes mafijos veiklos ir ryšių siūlai siekia aukštai ir toli.

Labai svarbus galimas Lietuvos įstojimas į Vakarų NATO karinė sąjungą. Tam yra kliūčių, bet nedaromi reikalingi mūsų val-džios žygiai. Tam priešinasi Rusi-ja, norėdama Baltijos šalis turėti savo karinėje sąjungoje. Atrodo, kad NATO padėtų atidaryti Lie-tuvai duris į Vakarus. Reiktų tik stipresnio Lietuvos vyriausybės beldimosi. Dėl to išeivija turėtų kreiptis į Lietuvos prezidentą. Tam tikrų Pasaulio lietuvių ir at-skirų kraštų bendruomenių, bei kitų organizacijų akcija.

Didžiausia vaida grėsmė ne-priklausomybei yra Lietuvos žmonių pakrikimas, depresija ir vienybės stoka. Kai reikėjo ginti nepriklausomybės reikala, tauta buvo solidari ir lojali tai idėjai. Nepriklausomybės realizavime pasireiškė privačių interesų konfliktas, pastangos ištrinti praeitį bei vaikiškas žmonių viltis manyti toliau su ankstyvesniu sovietiniu mąstymu. Pritrūko ir pilietinės atsakomybės. Neteisėtas turto siekimas valdančiose sfero-se, nusivylimas LDDP per rinki-mus pažadėta, bet neatnešta ge-rovė, o tik padidėjęs skurdas be prošvaisčių tautą įstūmė į depre-siją ir apatiją. Prelegentas klau-sė: „Kas svarbiau valdančiai LDDP — valdžia ar valstybė?“ Pozityvus atsakymas darbais ir veiksmais, ne žodžiais, kurių nesilaikoma, būtų pagrindinis LDDP egzaminas. Jis dar neatėjo.

Spaudos, informacijos laisvė nėra tokia tikra, kaip kad Lietuvos valdžios pareigūnai skelbia. Stambūs žmogaus teisių pažeidimai, korupcija uždengiami spaudoje smulkiais žinėlėmis apie mafijos susižadėjimus, va-gystes ir SKAT'o tariamus prasi-žengimus, kad ji sumenkinus.

Profesorius Vytautas Landsber-gis dekojo simpoziumo rengėjams už jo pakvietimą. „Pajutau, kad esame viena bendrija, nors esame toli vieni nuo kito. Tas jums pa-deda geriau suprasti ir matyti — ne smulkmenas, bet tai, kas svar-biausia. Visas jūsų darbas yra darbas Lietuvai. Jį tęskite toliau“, baigė prelegentas, palydėtas abu kartus audringais plojimais ir atsistojimu.

Lietuvos mokslo institucijos, jų padėtis

Šiai penktajai plenarinei sesijai vadovavo dr. Saulius Sužiedėlis. Prelegentai buvo Lietuvos mokslų akademijos narys Eduar-das Vilkas, pirmasis atkurtojo Kaune Vytauto Didžiojo univer-siteto rektorius profesorius dr. Algirdas Avižienis ir dr. Leonas Kadžiulis, Lietuvos mokslo tary-bos pirmininko pavaduotojas.

Leonas Kadžiulis pabrėžė, kad okupaciniu laikotarpiu visos Lietuvos aukštosios mokyklos

Eugenijus Matuzevičius
PO ŽVAIGŽDĖTU RUGSĖJO SKLIAUTU

KAI BAIGIAS VASARA

*Jau laikas mums
Vėl aplankyti tas vietas
Ir šulinius, ir šaltinius,
Kur gerėm vėsu vandenį
Vidurdienio kaitroj...*

*Jau laikas
Apkelti tas vietas,
Kur liko atminimų pėdos
Birželio takuose,
Paežerėj ir paupy,
Kur liko pirmos dainos
Ir juodraščiai eilėraščių pirmų —
Pats laikas...*

JŪROS ILGESYS

*Nepamiršk, nepamiršk vieno jausmo,
Vieno žodžio brangaus ir gelmių, —
Vėl atklysi jūros ošiantis gausmas
Ir vilios, ir vadins iš namų...*

*Vėl klajosis abu kaip kadaise,
Vėjas pėdas užneš, užpustys...
Ant bangų gėsta vakaro gaisras...
Tyliai šnabžda pušyne naktis —*

*Vandenių mėlynųjų ošimas!
Jis tave supa, neša tolyn...
Kaip kalnai — užesiai griūna kimūs,
Ir laivai skrieja vėtrų kely —*

*Nepamiršk, nepamiršk vieno jausmo,
Vieno žodžio brangaus iš gelmių, —
Amžinai jūros ošiantis gausmas
Mus vilios ir vadins iš namų...*

IŠBANDYMAS

*Daug sykių laužėt, griovėte mane
Ir širdį akmeniu paverst norėjot.
Bet nenutilo
Prismaugta daina.
Užspringdama jinai
Vis tiek skambėjo.*

*Jinai vis tiek gyvybės neprarado
Ir paprasto tikėjimo žmogum.
Todėl galbūt dabar,
Po daugel metų,
Ji skamba dar
Po rudenio dangum...*

VILNIUI

*Jaunystės mano mieste,
Visų išbandymų,
Kančios ir džiaugsmo mieste,
Buvai, esi ir būsi.
Praėina metai, žmonės.
Sudūla metraščiai ir aistros, ir kapai.
Istorija pakeičia vėliavas senas.
O tu buvai, esi ir būsi,
Skalaujamas Vilnelės ir Neries,
Apjuostas rytmečio aušrų
Ir vakaro gaisų...*

*Kol vaikštau tavo gatvėmis,
Kol gyvenu čionai,
Leisk šias gatves, šiuos akmenis, medžius
Vadint savais,
Nes gal esu ir aš
Maža dalelė
To didelio alsavimo,
Kuriuo tu gyveni.*

KVIEČIAI

*Nuo kalvų atbanguoja,
Aplaukia kviečiai —
Tartum jūra, plati ir žalia.
O lauko pačiam pakrašty
Atbėgusios bangos apimsta
Ir, tykiai šnarėdamos, plakas
Į beržus,
Į vieškelį baltą,
Tarytum į saulėtą krantą...*

MIELAJAME KRAŠTE

*Kuo kvepia vėjas ir vanduo
Mielajame krašte,
Kur ežerai tokie žydri
Ir vasara karšta?
Kuo kvepia ilgesio laiškai
Ir pėdos smėlyje,
Kankorėžiai, ten numesti
Prie kelio, žolėje?
Kuo kvepia rytmečio rasa,
Ramybė ties laukais,
Kuo kvepia žemė ir daina?...
Ir saule, ir sakais.*

Išėivijos pagalba
Lietuvos mokslui

Šeštoji plenarinė simpoziumo sesija buvo skirta svarstyti bent iš dalies išeivijos pagalbą ekonomiškai sunkiai besiverčian-čioms mokslo įstaigoms ir moks-lininkams Lietuvoje. Jai vadova-vo dr. Vitolis Vengris, simpo-

MAŽAS STEBUKLAS

*Užmerk akis —
Ir muzikos klausykis.
Užmerk akis —
Ir vėl tu pamatysi
balzganas marias
Ir lenktą Nidos krantą,
Ir slėnio žalumoj
Raudonus čerpių stogus,
Ir pilką cementinį molą,
Ir valtį, blizgančias derva,
Ir vėjo plaikstomus tinklus,
Aplipusius žvynais,
Ir įkalnėj sustojusias pušis,
Ir balto smėlio amžiną kelionę...*

*Užmerk akis —
Girdėsi muziką.
Matysi muziką.*

TOMO MANN'O NAME, NIDOJE

*Jau po vidurdienio...
Gaivus pietys
Nuo kopų braukia auksines smiltis.
Paskui kažkur klebena langines.
Ir perbėga staiga
Per stogą šlamesys
Šios durys ir kieme sena pušis
Gera! atsimena tas tolimas dienas,
Kai čia gyveno Tomas Manas...
Lig šiol išliko
Vėjas,
Pušys,
Namas.*

RUGIŲ LAUKE

*Ranka aš grumstą paliečiau —
Šilta gyvybė srūva man į kraują.
Ranka aš žemę paliečiau —
Ji rudenį derlingą pranašauja.*

*Aš veidą paneriu
Tarp šnarėčių rugių, —
Ir saule, ir žeme,
Ir tavimi tikiu.
Tikiu šia pilnatve,
Tikiu net likimu,
Ir duonos, ir dainos
Tauriu namarumu —*

*Ranka aš grumstą paliečiau —
Į kraują srūva šiluma.
Ranka aš žemę paliečiau —
Ir pats tapau žeme...*

Arnoldo Baryso nuotrauka

ŽVEJO TESTAMENTAS

Mirusių Šventosios žvejų atminimui

*Kai aš numirsiu —
Būkite geri:
Iš karto nepalaidokit manęs kape.
Palikit (bent kelias dienas)
Mane ant jūros kranto,
Kad paskutinį kartą čia
Ramiai galėčiau pailsėti
Ir kad nutilusi širdis galėtų
Ramiai dar paklausty
Duslaus bangų ošimo
Ir tolimų gyvenimo balsų...*

*Paskui užkaskite mane,
Užbėrę šito kranto smiltimis...*

NORAS

*Kasmet susėdame — visa šeima,
Visa mūsų giminė.
Susėdam tie, kurie dar likom.
Bet jungtys trūkinėja ir subyra.
Ir viens nuo kito tolstame.
Kažkas kuoja stagarus
Nudžiūvusias šakas...*

*O aš dar noriu just
Šaknis, kamieną
Ir būt šaka, —
Gal ir aplaužyta, gal ir apdeginta,
Bet dar žaliuojanti ir norinti
Išsaugot mūsų visų
Bendrumo atminimą*

Iš spaudai parengtos eilėraščių rinktinės
Sugrįžimų tyla.

buvo valdomos iš Maskvos. Sovie-tai mokslą buvo atskyre nuo studijų. Lietuvos mokslų aka-demija su geriausiais specialis-tais institutuose atliko tyrinėjimo, paruošimo, ypač karinei gamybai, projektus pagal Maskvos užsakymus. Studijos Lietuvos aukštosiose mokyklose buvo paliktos antroje eilėje, sten-giantis „tobulinti“ sovietinę galvosena, o ne profesinį paruošimą. Kelio į Vakarų mokslą ir profesionalizmą ne-buvo. Per penkiasdešimt metų Lietuvos mokslininkai buvo ge-rokerai paveikti sovietinės sistemos ir galvosenos. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, prasidėjo nor-malus mokslinis gyvenimas. Atkurta mokslo ir institucijų au-tonomija-savivalda. Įkurta Lietu-vos mokslo taryba. Jos paskirtis yra palaikyti santykius tarp vyriausybės ir mokslo institucijų. Lietuvos mokslų akademijoje dar yra 29 valstybiniai mokslotyrimų institutai. Visus spaudžia ekonominė krizė. Trečdalis mokslo darbuotojų šiuo metu atleisti dėl lėšų stokos. Tik 5.3% Lietuvos biudžeto skiriama mokslui. Atlyginimai profeso-

riams — 240 litų per mėnesį. Mokytojų mėnesinė alga — 100-160 litų. Iš ekonominės duo-bės išlipti Lietuvai reikės vienos žmonių kartos. Iš mokslinės duobės — reikės trijų kartų.

Eduardas Vilkas pažymėjo, kad stengiamasi nusikratyti sovie-tinės tvarkos, tačiau autonomija ir demokratizmas sukėlė ekono-mines problemas. Susidarė lėšų stoka. Prelegento manymu, mokslas neturi būti savivaldus, nes tai kertasi su valstybės funkcijomis. Lietuvos mokslų akademijos institutai kenčia nuo lėšų stokos. Kai sustiprės pramonė, kai iš viso yra daugiau finansuoti mokslinių institutų paklausa. Vyriausybė dėl lėšų daug skūstis nėra pagrindo. Nuo šių metų 100 milijonų litų, skirtų mokslui, suma pakelta iki 140 milijonų litų ateinantiems me-tams. Valstybės išde nėra lėšų, kai reikia šelpti 900,000 pen-sininkų, kai iš viso yra daugiau negu milijonas valstybės išdo išlaikomų gyventojų.

Algirdas Avižienis stipriai pasi-sakė už mokslo institucijų autonominę ir savivaldą. Jo manymu, kuo daugiau vyriausy-

bė kišasi į mokslo tvarkymą, tuo labiau tas kraštas yra atsilikęs. Lietuvai gresia mokslo smukimo pavojus, nors apie naujai atkurtą Vytauto Didžiojo universitetą prelegentas atsiliepė teigiamai. Apie šio universiteto veiklą, jo išaugimą iki 1,500 studentų davė patarimų mokytojai. Profesūrai reikia tobulintis Vakaruose. Kvietė Vakarų universitetuose dirbančius lietuvių profesorius bent metams vykti į Lietuvą ir savanoriškai prisidėti prie Lie-tuvos mokslo kėlimo. Lietuvoje mokslo institucijos turi daug sun-kumų su miestų savivaldybėmis ir jų neribota biurokratija. Tos biurokratijos neribotos galios ir mastas sleigia žmones ir kartu kliudo visai Lietuvos mokslo ir gerovės pažangai.

ziumo metu priimdamas jam su-teiktą Lietuvos Žemės ūkio aka-demijos garbės daktarata.

Dr. Kazys Almenas, pradėjęs keliauti į Lietuvą jau 1960 metais, kalbėjo apie vadovėlių pa-ruošimą pagal Vakarų standar-tus Lietuvos aukštosioms mokykloms įvairiose srityse lietuvių kalba. Tam tinka ir ver-timai, susitarus su autoriais, nes studentai dar nepajėgūs mokyti anglų kalba. Bet JAV mokslinės knygos Lietuvos studentijai yra per brangios. Prelegento klausy-tojams padalinta brošiūra *Mo-kyklai ir visuomenei* rodė Lietu-voje jau išleistus šešis aukštojo mokslo vadovėlius. Pasenęs lig šiol praktikuotas paskaitų užsi-rašinėjimo metodas yra nepro-duktyvus, sunaudojantis daug brangaus studijų laiko. Išeivijos mokslininkai turėtų prisidėti prie šių vadovėlių paruošimo pagal Lietuvos aukštųjų mokyklų poreikius. Tuo atliekamas ir la-bai svarbus lietuvių kalbos vys-tymas akademiniame plotmėje.

Donatas Šatas išskėlė galimybę Lietuvos mokslininkams rašyti mokslines knygas anglų kalba JAV pramonei ir mokslo įstai-

goms, taip užsidirbant ir ne-menkus honorarus, pagerinant savo pačių ekonominę būklę šiuo sunkiu metu. Jis pats užsiima tokių knygų leidyba; parodė dvi išleistas mokslines knygas, atnešusias gražias pajamas. Siūlė Lietuvos mokslininkams daly-vauti JAV seminaruose ir paruo-šti, parduoti pranešimus įvairiose srityse.

Eduardas Vilkas pabrėžė, kad Lietuvos mokslo „smegenų nutekėjimas“ į Vakarus yra lai-kinas reiškinys, šiuo metu apsimokantis. Jis išskėlė išeivijos paramą Lietuvos ekonomijai, o kartu ir mokslui per jos indėlius Lietuvos bankuose, kurie moka labai aukštus procentus. Lėšų gavimas iš užsienio reikalingas koordinacinės institucijos, kurios Lietuvoje dar nėra. Lietuvos mokslui, jam skirtingai finansinei paramai trukdo ir anglų kalbos nemokėjimas. Tam reikalinga išeivijos talka.

Lietuvių literatūra

Septintoji plenarinė sesija aptarė lietuvių literatūrą ir jos padėtį Lietuvoje ir išeivijoje. Jai vadovavo University of Illinois

(Nukelta į 4 psl.)

22-oji metinė lietuvių fotografų paroda

Pagyvenusį pora švelniai būčiuojasi prie kaimietiško vežimo. Mažylis žaidžia su gaidžiu. Jaunas vyras apkabina šlapiamę pajūrio smėlyje stovinčią moterį. Tai keletas draugystės vaizdų, eksponuotų Čiurlionio galerijoje, Čikagoje.

Draugystės tema fotografai išreiškia įvairiais būdais. Fotografijose matome visų amžių žmones — nuo seno iki jauno. Kai kurios fotografijos apdainuoja gimstančią jaunuosiu meilę. Kitos ramiai išreiškia patvaraus santykio tarp dviejų draugų tvirtumą. Kelios žaismingai atskleidžia žmonių ir gyvūnų draugystę.

Visos fotografijos, išskyrus dvi, yra juodai balti atspaudai. Keletas autorių naudoja specialius techninius efektus ar pozityvinio proceso manipuliacijas. Dauguma, tačiau kuria įprastą, realaus vaizdo fotografiją. Didėnė darbų dalis liudija aukšto lygio meistriškumą, tačiau pats eksponavimas nėra tiek geras, kiek verti šie kūriniai.

Vaikščiojant parodos salėmis, sunku sulaukyti šypseną, sukeltą su fotografijų vaizdais susijusių prisiminimų. Eksponuojamų vaizdų išraiškingumas dar sustiprėja, kai šios, tokia žmogiška tema fotografijos rodomos kartu. Pozuoti draugų portretai, momentinės nuotraukos, dokumentiniai švenčių vaizdai, romantiškos scenos — visą kartą perteikia žiūrovui šiltą, augstės jausmą.

Šioje vaizdų įvairovėje pasi- taikę įdomių draugystės temos ir negyvų objektų sugretinimų, skatinančių žiūrovą ieškoti jų tarpusavio ryšio. Vienoje fotografijoje matomas didelis medis išsiraizgiusioms šaknim kapinių fone. Kitose — sumaniai perteikta žmogiškoji būseną, vaizduojant ant skalbinių virvės padžiautus susikabinusius rankovėmis marškinius ir suknelę.

Po parodos liekame mąstantys, prisimenantys ir besišypsantys.

Lorelei Jones

(Iš anglų kalbos vertė Odeta Lapkuvienė.)

***

Kaip lietuviai fotomenininkai žvelgia į „draugystę“? Parodos rengėjų nebuvo nusakyta smulkiau, kokia ta draugystė turi būti: tarp žmonių, tarp žmonių ir žvėrelių ar kitos gyvosios ar negyvosios gamtos. Buvo palikta visiška laisvė pačiam fotografui autoriui pasirinkti, kokią draugystę jis nori vaizduoti ir kaip.

Parodoje ryšku, kad šių fotomenininkų labiausiai pamėgtas fotografavimo žanras yra tinkamo momento užfiksavimas, gyvenimui bėgant prieš akis. Čia neraišme eksperimentinių bandymų, montažavimo, dirbtinai sukurtų kelių vaizdų komponavimo, nė mandrių chejos ar optikos pagalba sudarytų vaizdų. Lietuvos fotomenininkai yra žinomi kaip nemeluotų realiųjų fiksuotojai, kuriems svarbiausias modeliuojamas yra pats gyvenimas, o ne gyvenimo surogatai.

Šioje parodoje pabrėžta draugystė, tai — tėvo-motinos-vaiko, berniuko ir mergaitės, žmogaus ir jo gyvuliuko, senelio ir seneles, kačiuko ir ežiuko, šuniuko ir jo pono.

Tai dar ne viskas. Kai kurie šios parodos dalyviai atranda draugystės momentų ir visuomeniniame bei politiniame bruzdesy. Politikams ne kartą tenka susitikti akis į akį su ideologiniais priešininkais. Tenka užgnaužti įgimtą impulsą atsimokėti tokiam „dantis už dantį“ ir, pasirodžius fotoreporterui, paspausti jam ranką bei bent akimirksniu nusišypsoti. Tai juk didesnis draugiškumo laipsnis, negu jaukus susidraugavimas su močiučiu.

Tačiau kalbant vien apie fotografavimo meną, neturėtų būti svarbu, kas nufotografuota, o kaip. Šioje fotografijų ekspozicijoje pilna kaip tik tokių, aki žavinčių „kaip“. Tikslų momentą pagauti yra lygiai keblu fotografuojant garnį ant stogo ir jį lesinančią mergaitę, kaip ir tik akimirksniu trunkantį draugišką šypsnį politinio veikėjo veide, jam spaudžiant ranką savo buvusiam oponentui. Tai — nuostabiai tikslių akimirkų paroda. Šios parodos autoriai — kantrūs skubiai bėgančio gyvenimo stebėtojai, akylūs šauliai, kurie „nušovę“ savo auką, nepasmerkia jos mirčiai, bet prikelia gyvenimui.

Algimantas Kezys

(Žodis, tartas per šiemetinės Lietuvių fotografų parodos atidarymą spalio 29 dieną Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Čikagoje.)

Iš lietuvių fotografų parodos: Marijono Baranausko nuotrauka.

***

22-oji kasmetinė lietuvių fotografijos paroda vyko nuo spalio 29 iki lapkričio 7 dienos Čiurlionio galerijoje, Čikagoje. Dalyvavo 29 fotomenininkai iš Lietuvos, Amerikos ir Kanados. Parodos rengėjas — Budrio vardo lietuvių fotoarchyvas; organizatorius ir leidinio sudarytojas — Algimantas Kezys; parodai eksponatus Lietuvoje padėjo surinkti Lietuvos fotomenininkų sąjunga Vilniuje ir jaunųjų fotomenininkų klubas „Raketa“ Kaune; parodos apipavidalintojai — Stasys Žilevičius (Čiurlionio galerijoje) ir Algis Trinkūnas (Lietuvių dailės muziejuje, Lemont'e); konkurso vedėjai — Stasys ir Zūnė Žilevičiai; parodos ir leidinių rėmėjas — Budrio lietuvių foto archyvas.

Parodos ir konkurso tema buvo „Draugystė“. Premijuotinus darbus išrinko parodoje atsilankiusi visuomenė, balsuodama už jėms įdomiausias šios temos fotografijas. Balsavimo rezultatai buvo paskelbti per parodos uždarymą lapkričio 12 dieną Budrio vardo lietuvių fotoarchyvo rengiamoje vakaroneje Jaunimo centre, Čikagoje. Pirmą vietą (150 dolerių) laimėjo Romualdas Požerskis (gyvenęs Kaune); antrą (100 dolerių) — Romualdas Rakauskas (gyvenęs Kaune); trečią (50 dolerių) — Algimantas Žižiūnas (gyvenęs Vilniuje). Laimėtojus šiltu žodžiu sveikino Budrio vardo lietuvių fotoarchyvo tarybos pirmininkė dr. Milda Budrienė. Ji paskelbė ir kitų metų parodos konkurso temą: „Skausmas ir liūdesys“.

(a. a. II.)

Vakaronės meninėje dalyje buvo filminio Arvydo Reneckio videofilmo „Dr. Juozas Girnius“ premjera. Prieš filmo rodymą kalbėjo apie šį žymų lietuvių filosofą ir rašytoją Budrio vardo lietuvių fotoarchyvo valdybos narė Marija Kriauciūnienė, prisiminimus pasakojo dr. Adolfas Damušis, Kazys Bradūnas, Jadvyga Damušienė ir dr. Petras Kisieliūs. Po to ekrane pasirodė ir pats Juozas Girnius, išpūdingai ir jautriai kalbėdamas apie savo gyvenimo svarbiuosius posūkius filosofinėje ir tautinėje plotmėje. Jo išmąstytas žodis paliko gilų įspūdį susirinkusiems vakaronės dalyviams, kurie ilgu ir pakartotu plovimu dėkojo filmo kūrėjui Arvydui Reneckiiui ir mecenatams už šios nepamiršamos asmenybės įamžinimą vaizduose.

Jaunųjų fotomenininkų paroda vyksta nuo lapkričio 20 d. iki gruodžio 31 dienos Lietuvių dailės muziejuje, Lemont, Illinois.

„Americans for Lithuanian Freedom“ grupė po pasitarimo su Vytautu Landsbergiu Aštuntojo mokslo ir kūrybos simpoziumo metu Lemont'e.

Vidos Kuprytės nuotrauka

Mokslo ir kūrybos šventė

(Atkelta iš 3 psl.)

Iki pasimatymo Devintajame simpoziume Lietuvoje

Baigminis Aštuntojo mokslo ir kūrybos simpoziumo posėdis, vykęs sekmadienį tuoj pat po pamaldų, perpildė Pasaulio lietuvių centro didžiąją salę. Posėdį pradėjo organizacinio komiteto pirmininkas Albinas Karnius, visiems dėkodamas už simpoziumo pasisekimą. Kartą perskaitė ir Lietuvos nepaprasto įgaliotinio bei ambasadoriaus Jungtinės Amerikos Valstybės dr. Alfonso Eidinto sveikinimą, jam negalėjus į simpoziumą atvykti. Tarti žodį pakvietė simpoziumo garbės komiteto pirmininką, Lietuvos nepaprastą įgaliotinį ir ambasadorių Italijai, buvusį Lietuvos ambasadorių JAV Stasį Lozoraitį, kuris jau penktadienį atvykęs sveikino simpoziumo dalyvius. Stasys Lozoraitis kvietė visus 50,000 JAV lietuvių, kurie penkiasdešimt metų darbavosi dėl Lietuvos laisvės, ir toliau budėti dėl jos išlaikymo. Reikia išlaikyti, test

ir vesti dialogą su Lietuva, o jei prireiks jos laisvės ir gerovės dėlei ir toliau ruošti žygius į JAV Kongresą ir Baltuosius rūmus. Atsisveikindamas su Amerikos lietuviams ir visais simpoziumo svečiais, jis kvietė ugdyti optimizmo, skaidrumo, savim pasitikėjimo ir aukos dvasią, kurią liudija kryžiai Sibire, partizanų kapai tėvynėje, nes visi mes esame atsakingi už Lietuvos ateitį. Dėkodamas už jam iki šiol suteiktą moralinę bei materialinę paramą, Stasys Lozoraitis pareiškė: „Nors ir išvažiuoju, bet pasilieku jūsų tarpe“.

JAV Lietuvių Bendruomenės krašto valdybos pirmininkas Vytautas Maciūnas dėkojo simpoziumą atvykti. Tarti žodį pakvietė simpoziumo garbės komiteto pirmininką, Lietuvos nepaprastą įgaliotinį ir ambasadorių Italijai, buvusį Lietuvos ambasadorių JAV Stasį Lozoraitį, kuris jau penktadienį atvykęs sveikino simpoziumo dalyvius. Stasys Lozoraitis kvietė visus 50,000 JAV lietuvių, kurie penkiasdešimt metų darbavosi dėl Lietuvos laisvės, ir toliau budėti dėl jos išlaikymo. Reikia išlaikyti, test

Simpoziumo mokslinės programos komiteto pirmininkas dr. Kęstutis Keblys, išvardinęs visų sekcijų vadovus, išreiškė didelę padėką visiems prelegentams. Mokslininkų iš Lietuvos vardu atsisveikino Lietuvos mokslo ta-

rybos pirmininkas dr. Leonas Kažius, tautinėmis juostomis perjuosdamas Kęstutį Keblių ir Albiną Karnių, įteikdamas lietuvišką staltiesę ir porą knygų. „Pasijutau čia labiau Lietuvoje, negu ten būdamas“ — tarė jis, dėkojo už globą ir nuosirdumą. Žodį tarė ir Juozas Šarkus, primindamas, kad šis simpoziumas įpareigoja mus dirbti Lietuvos gerovei. Laima Patašienė ir Algimantas Bubulis Kauno grupės vardu dėkojo dr. Kęstutiui Kebliui ir svečių iš Lietuvos globėjai Čikagoje Birutei Zalatorienei, įteikdami jai rožes iš Lietuvos. Visiems prelegentams buvo įteikti diplomai. Simpoziumą uždarė visiems padėkos žodžiu simpoziumo tarybos pirmininkas Albertas Kerelis, visus pakviėdamas sugiedoti „Lietuva brangi“.

Nors ir po oficialaus simpoziumo uždarymo, bet beveik visi posėdžio dalyviai pasiliko pasiklausyti dar porą valandų trukusio labai įdomaus profesoriaus Vytauto Landsbergio pranešimo, kurio mintys jau pradžioje šio reportažo buvo paliesotos.

Išpūdžiai iš VIII MKS

(Atkelta iš 1 psl.)

šypsniu išgirsti jos truputį cinišką pastabą, kad lietuviai turim talentą kentėti, esam užsidėję tam tikrą naštą. O vertėtų prisiminti, kad egzodas sėdi ant sienos tarp dviejų pasaulių ir dar svarbiau — kad nėra herezija būti pasaulio piliečiais.

Išvados

Galima pažvelgti į ankstyvesnių Mokslo ir kūrybos simpoziumų leidinius ir pasisemti

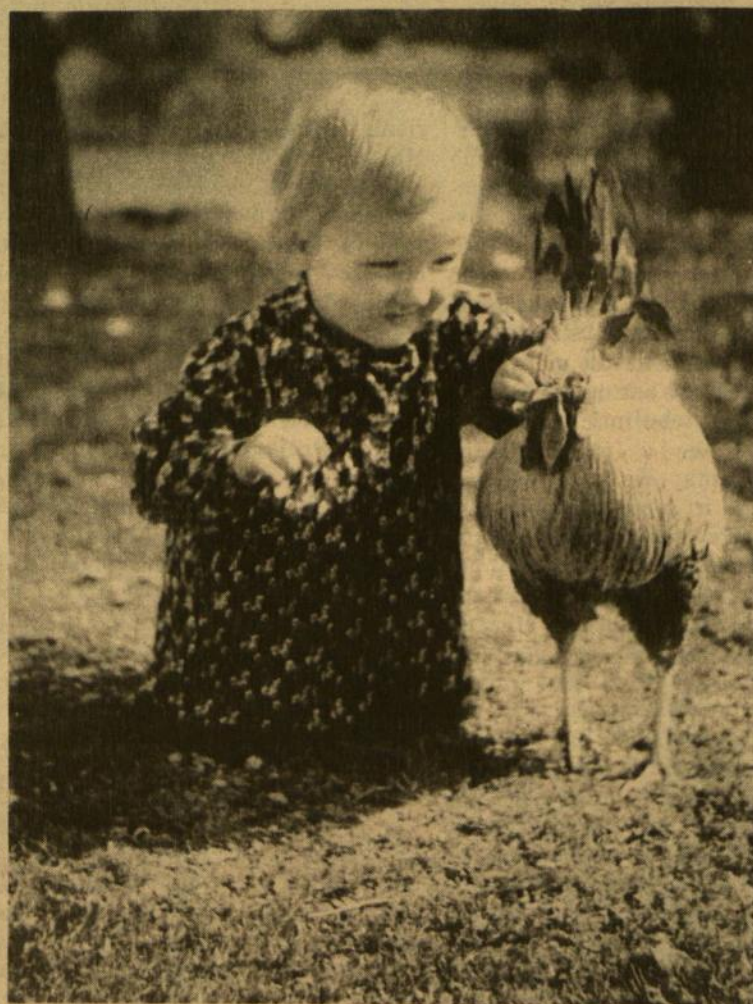
žinių, daryti palyginimų. 1977 metais pranešimus skaitė jau 120 mokslininkų, o 1993 metais jų skaičius net dar padidėjo. Matome dar dabar simpoziume besireiškiančių pavardes ir prisimename tuos, iškeliavusius į amžinybę. Pirmojo simpoziumo programos pirmininkas 1969 metais buvo profesorius Algirdas Avižienis, kuris Aštuntajame simpoziume kalbėjo plenarinėje sesijoje, jau kaip buvęs Kauno Vytauto Didžiojo universiteto rektorius. Antrojo simpoziumo 1973 metais mokslinės programos pirmininkas dr. Vytautas Vardys ir 1977 metais organizacinio komiteto

pirmininkas Jonas Rimkevičius yra iš tų kurie jau nebesidarbuoja šių dienų žemiškuose simpoziumuose.

Simpoziumo programinis pagrindas — tai atskirų mokslo šakų sesijos ir plenarinės sesijos. Tačiau papildomai, literatūros vakarai, meno parodos (tapybos, grafikos, ekslibrių plokštelių aplankų, foto ir pan.) bei kiti renginiai suteikė simpoziumo dalyviams progą patirti kitų nuomones, pasidžiaugti talentais. Kai kurie renginiai buvo įskaityti į registraciją, už kai kuriuos reikėjo mokėti atskirai.

Reikia pasveikinti Aštuntojo mokslo ir kūrybos simpoziumo rengėjus už sunkų darbą ir ištvermę. Reikia taip pat sveikinti JAV Lietuvių Bendruomenę, Lituanistikos institutą, Pasaulio lietuvių gydytojų sąjungą, Pasaulio lietuvių inžinierių ir architektų sąjungą už įnašus ir programas išvystymą. Kažin, ar Lietuvos mokslininkai tikėtų, kiek to darbo atliekame savanorių dėka. Reikia pasveikinti dalyvius, kurie nepabijoję šalios Čikagos ir nepagaliję laiko šį ilgą JAV švenčių savaitgalį. Reikia tikėtis, kad išnaudojome simpoziume suteiktas galimybes tarpusavyje bendrauti, pasikeisti nuomonėmis. Gal išsivystys naujų ryšių tinklas, gal tik pasididžiuosime vieni kitų pasiekimais.

Neseniai teko skaityti, kad vienas Čikagos laikraštis kvietė skaitytojus skambinti paduotu telefono numeriu ir pasisakyti savo nuomones kai kuriais klausimais, reaguoti į straipsnį. Juostelei susinarpiojus, 450 skaitytojų pareikštos nuomonės netyčia buvo ištrintos. Reikia tikėtis, kad lietuviškoji spauda abipus Atlanto neleis simpoziumo išpūdžiams čia pat išblėsti ir išgaruoti, bet kad bus ir tolimųjų atgarsių bei konkrečių rezultatų.

Iš lietuvių fotografų parodos: Kazio Daugėlos nuotrauka.